

Quickscan Flora- en faunawet & PEHS De Schiphorst Meppel

definitief

Opdrachtgever:

BJZ.NU
De heer W. Bekke
Twentepoort Oost 61-15
7609 RG ALMELO
T 06-21297119

E info@bjz.nu
I www.bjz.nu

Opdrachtnemer:

Eelerwoude BV
Mossendamsdwarsweg 3
7472 DB GOOR
Postbus 53, 7470 AB GOOR
T (0547) 26 35 15
F (0547) 26 37 77
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 4247

Opgesteld door	Gecontroleerd	Datum
Vincent de Lenné	Friso Koop	16-2-2010

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 Quickscan Flora en Faunawet	2
1.2 De flora en faunawet	2
1.3 Werkwijze quickscan	3
2. NIEUWBOUWWIJK DE SCHIPHORST	4
2.1 Huidige situatie	4
2.2 Toekomstige situatie	6
.....	6
3. DE BESCHERMDE NATUURWAARDEN.....	7
3.1 Flora	7
3.2 Fauna	7
3.2.1 Vogels	7
3.2.2 Vleermuizen.....	7
3.2.3 Overige zoogdieren (grondgebonden)	7
3.2.4 Amfibieën, reptielen en vissen.....	7
3.2.5 Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden	8
3.3 Samenvatting beschermde soorten	8
3.4 PEHS Reestdal	8
4. DE EFFECTEN.....	10
4.1 Uitgangspunten.....	10
4.2 Effecten beschermde soorten Flora en faunawet	10
4.2.2 Vleermuizen.....	10
4.3 Effecten PEHS	11
5. CONCLUSIE EN ADVIES.....	12
5.1 Nader onderzoek vleermuizen & gierzwaluwen noodzakelijk	12
5.2 Rekening houden met beperkte onderzoeksperioden	12
5.3 Effecten PEHS	12

LITERATUURLIJST

BIJLAGEN

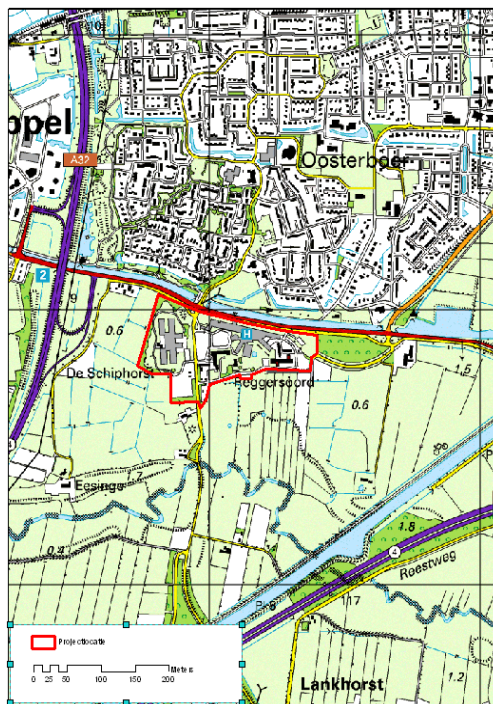
Bijlage 1: Flora- en faunawet

1. INLEIDING

1.1 Quickscan Flora en Faunawet

De gemeente Meppel is voornemens om aan de zuidzijde van Meppel projectgebied Schiphorst te vernieuwen. Het totale projectgebied de Schiphorst heeft een oppervlakte van circa 14 ha.

De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1.

Figuur 1 ligging plangebied

Elke ruimtelijke ontwikkeling of inrichting dient in het kader van de Flora- en faunawet te worden getoetst op de aanwezigheid van en de mogelijke effecten op beschermde diersoorten en plantensoorten. Eelerwoude heeft deze toetsing voor het project Schiphorst in opdracht van BJZ.NU uitgevoerd. BJZ.NU houdt zich onder andere bezig met het ontwerp en de inrichting van het projectgebied de Schiphorst. De resultaten van de toetsing aan de Flora- en faunawet zijn beschreven in deze rapportage.

1.2 De flora en faunawet

De Flora- en faunawet voorziet in de bescherming van een aantal inheemse planten- en diersoorten en gaat hierbij uit van het 'nee, tenzij'-beginsel. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving. De Flora- en faunawet hanteert een drieling in beschermingscategorieën:

1. tabel 1-soorten: de meest algemene soorten waarvoor een vrijstellingsregeling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat voor deze soorten geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.
2. tabel 3-soorten: strikt beschermde soorten: de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van de zwaardere categorieën van de Rode Lijst
3. tabel 2-soorten: een tussencategorie, de resterende beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling wanneer wordt gehandeld volgens een goedgekeurde gedragscode. In andere gevallen kan voor deze soorten een ontheffing noodzakelijk zijn.

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, havik, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Voor een nadere toelichting op de Flora- en faunawet wordt verwezen naar bijlage 1.

1.3 Werkwijze quickscan

De mogelijke aanwezigheid van beschermde dier- en/of plantensoorten is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Vrij beschikbare gegevens van het Natuurloket [www.natuurloket.nl]
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en rapporten
- Verspreidingsgegevens van amfibieën, reptielen en vissen [www.ravon.nl]
- Een oriënterend veldbezoek door Vincent de Lenne en Friso Koop op 17 februari 2010

Een oriënterend veldbezoek is erop gericht te controleren in hoeverre soorten, waarvan op basis van literatuurgegevens wordt aangenomen dat deze aanwezig kunnen zijn, daadwerkelijk in het plangebied voorkomen of in hoeverre het plangebied voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

Onderstaande foto's geven een impressie van het plangebied.

Foto 1 verpleeghuis de Schiphorst

Foto 4 westzijde van het plangebied

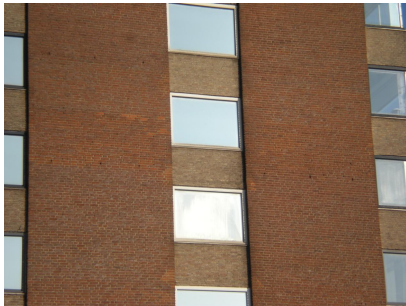

Foto 2 ziekenhuis met veel gaten en kieren waarin mogelijk vleermuizen verblijven.

Foto 5 zuidzijde van het plangebied

Foto 3 een van de zes ooievaarsnesten in het plangebied

Foto 6 Het Reestdal, PEHS gebied, grenst aan de zuidzijde aan het plangebied.

2.2 Toekomstige situatie

De gebouwen van verpleegtehuis Schiphorst voldoen niet meer aan de eisen van deze tijd. Nieuwbouw van het verpleegtehuis is noodzakelijk om de vergoeding voor het verlenen van meerzorg te kunnen blijven ontvangen.

Het huidige verpleegtehuis zal gesloopt worden en binnen de planlocatie herbouwd worden. Het huidige ziekenhuis zal eveneens gesloopt worden en herbouwd worden op de oude locatie van verpleegtehuis Schiphorst.

3. DE BESCHERMDE NATUURWAARDEN

3.1 Flora

Op basis van de aangetroffen biotopen kunnen in het plangebied tabel 1-soorten voorkomen (brede wespenorchis bijvoorbeeld).

Plantensoorten uit tabel 2 van de Flora- en faunawet worden niet verwacht door het ontbreken van geschikte biotopen.

3.2 Fauna

3.2.1 Vogels

Tijdens het terreinbezoek op 17 februari 2010 zijn naast algemene voorkomende vogels als merel, roodborst, winterkoning, koolmees, pimpelmees, houtduif en heggenmus weinig vogelsoorten waargenomen. Het projectgebied kan een onderdeel vormen van het foerageergebied en broedgebied van deze soorten. Deze soorten zijn echter alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Naast de algemenere vogelsoorten zijn er meerdere ooievaarsnesten inclusief een solitaire ooievaar en een eksternest gevonden. Van het eksternest kan vrijwel met zekerheid gezegd worden dat deze verlaten is. Nesten van ooievaars zijn jaarrond beschermd, mits ze niet definitief verlaten zijn. Het verkrijgen van een ontheffing voor het verstoren/verwijderen van jaarrond beschermde rust- en nestlocaties van vogels is sinds 2009 niet meer mogelijk voor belang e en belang j¹. Dit betekent dat wanneer nesten verloren gaan of aangestast/verstoord worden door de geplande werkzaamheden, dit vooraf gecompenseerd dient te worden. De te slopen gebouwen kunnen eveneens vaste verblijfplaatsen van de gierzwaluw bevatten. Nesten van deze soort zijn jaarrond beschermd.

¹ Belang e: dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Belang j: de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Naast de genoemde soorten lijkt het gebied niet geschikt voor andere vogels met jaarrond beschermde nesten en vaste rustplaatsen.

3.2.2 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn strikt beschermd (tabel 3) door de Flora- en faunawet. Gezien het biotoop en de omgeving kunnen de volgende soorten worden verwacht in de omgeving van het plangebied: gewone dwergvleermuis, rui-gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en watervleermuis. Sommige van deze soorten zijn boombewonend (in hollen, holten en spleten), andere soorten hebben hun verblijfplaatsen in huizen en schuren (spouwmuren, zolders en onder pannendaken).

De functie van het plangebied kan bestaan uit foerageergebied, vliegroutes en vaste verblijfplaatsen. Vliegroutes kunnen aanwezig zijn langs de landschappelijke elementen als groenstroken en singels die zich voornamelijk langs de randen van het projectgebied bevinden. In de aanwezige bebouwing kunnen vaste verblijfplaatsen aanwezig zijn. Vanwege de jonge beplanting waarin geen hollen aangetroffen zijn, worden vaste verblijfplaatsen in de aanwezige beplanting uitgesloten.

3.2.3 Overige zoogdieren (grondgebonden)

In het plangebied en de nabije omgeving kunnen diverse tabel 1-soorten worden verwacht. Gedacht kan worden aan egel, mol, bosmuis, veldmuis, gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis, rosse woelmuis, haas, konijn, wezel, hermelijn en bunzing. Tabel 2 en 3 soorten zijn niet te verwachten in het plangebied. Op 3 kilometer afstand van het projectgebied bevindt zich een dassenburcht (bron: www.zoogdiervereniging.nl) het is echter zeer onwaarschijnlijk dat het projectgebied onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van dassen. Het aangrenzende PEHS gebied het Reestdal behoort mogelijk wel tot het foerageergebied van de das.

3.2.4 Amfibieën, reptielen en vissen

De projectlocatie bevat weinig oppervlaktewater, alleen een kleine vijver in het zuiden van

het plangebied. De functie voor *amfibieën* zal marginaal zijn. Wellicht hebben de bosjes binnen het plangebied een functie als overwinteringsgebied voor tabel 1-soorten als de gewone pad en de bruine kikker. De bestaande vijver kan een functie hebben als voortplantingswater voor tabel 1 soorten als bruine kikker, gewone pad, meerkikker, bastaardkikker en kleine watersalamander. Strikt beschermde amfibieën worden niet verwacht door het ontbreken van geschikt leefgebied. Geschikte biotopen voor *reptielen* ontbreken op de locatie en in de directe omgeving van de locatie. Reptielen worden daarom niet verwacht in het plangebied. Beschermde vissen komen niet voor in het plangebied omdat permanent watervoerende sloten, beken of rivieren ontbreken.

3.2.5 Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

Beschermde *dagvlinders* en *libellen* zijn gebonden aan specifieke biotopen als (natte) heide, vennen, schraalgraslanden, hoogvenen en laagvenen. Deze biotopen ontbreken in het geheel op de locatie. Alleen zeer algemeen voorkomende en niet beschermde soorten dagvlinders en libellen kunnen voorkomen ter plaatse van de locatie.

Beschermde *overige ongewervelden* (kevers, slakken, mieren) worden wegens het ontbreken van hiervoor geschikte biotopen evenmin verwacht op de locatie.

3.3 Samenvatting beschermde soorten

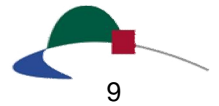
In onderstaande tabel is weergegeven welke beschermde soorten kunnen voorkomen in het plangebied. Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstellingsregeling (geen ontheffing nodig).

Soortgroep	Tabel 1	Tabel 2/3-soorten
Flora	mogelijk brede wespenorchis	Geen
Vogels	n.v.t.	Vogels met vaste verblijfplaatsen: gierzwaluw, ooievaar
Vleermuizen	n.v.t.	gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, en waternvleermuis
Overige zoogdieren	Diverse soorten	Geen
Amfibieën	bruine kikker, kleine	Geen

& reptielen	watersalamander, gewone pad en bastaardkikker en meerkikker	
Vissen	geen	geen
Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden	geen	geen

3.4 PEHS Reestdal

De Reest is een van de weinige echte hoogveenbeken in Nederland. In de oorspronkelijke situatie werd de Reest gevoed door het hoogveengebied ten noordoosten van Demersvaart. Nu is het voedingsgebied een stuk kleiner geworden en bestaat het voornamelijk uit landbouwgronden. Ondanks dat het nog maar een kleine beek is, heeft ze toch een stempel gedrukt op het landschap in het grensgebied van Drenthe en Overijssel. Er is een bovenloop, middenloop en benedenloop te onderscheiden. De bovenloop is bochtig, de hoogteverschillen in het landschap zijn klein, de omgeving is vooral veenkoloniale landbouw. De middenloop heeft lage hooilanden langs de beek en graslanden, essen en hakhoutbosjes aan de randen van het dal. De benedenloop (grenst aan het plangebied) is meer open en de beek en het beekdal zijn er breder, met hoge essen en weilanden op de lagere gronden. De vegetatie van de matig intensief gebruikte graslanden kenmerkt zich door grote vossenstaart. Op vochtige gronden komt vaak ook pinksterbloem, reukgras en grote pimpernel voor; op de natte gronden ook dotterbloem, echte koekoeksbloem, waterkruiskruid, noordse zegge en scherpe zegge. De extensief gebruikte weilanden zijn soortenrijker. Het gaat dan vooral om kamgrasweiden op de drogere gronden (met onder meer pinksterbloem, rode klaver), dotterbloemgraslanden op natte veengronden en zeggengemeenschappen op de zeer natte gronden (met diverse zeggensorten). Door de grote afwisseling in landschapstypen heeft het Reestgebied een gevarieerde fauna. Belangrijk is de aanwezigheid van steen- en kerkuil, zangvogels als nachtegaal en geelgors, marterachtigen en de das. Deze laatste heeft hier een van de grootste populaties van ons land. Ook komen hier de levendbarende hagedis, slan-

gensoorten (adder, ringslang, gladde slang) en amfibieënsoorten voor en is er in de benedenloop een kraamkolonie van de meervleermuis. Voor de bovenloop van de Reest is het natuurdoel ontwikkeling van bloemrijke graslanden. Voor de middenloop is het natuurdoel ontwikkeling van bloemrijk grasland en nat (beekbegeleidend) soortenrijk (dotterbloem)grasland. Voor de benedenloop is het natuurdoel ontwikkeling van nat bloemrijk grasland en in beperktere mate dotterbloemgrasland en moeras (grote zeggenvegetaties). Op de esgronden is het natuurdoel akkerbeheer (bron: natuurgebiedsplan IJsseldelta-Reest 2005).

4. DE EFFECTEN

4.1 Uitgangspunten

Als uitgangspunt bij de effectbeschrijving zijn de werkzaamheden aangehouden zoals beschreven in hoofdstuk 2.

De soortgroepen flora, overige zoogdieren, reptielen, amfibieën, vissen dagvlinders, libellen en overige ongewervelden zijn niet meegenomen in de effectbeschrijving omdat beschermde soorten uit tabel 2 en tabel 3 van deze soortgroepen niet worden verwacht ter plaatse van het plangebied.

Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstellingsregeling. Dit betekent dat voor deze categorie geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Wel geldt de Zorgplicht van de Flora- en faunawet (zie bijlage 1).

4.2 Effecten beschermde soorten Flora en faunawet

4.2.1 Werkzaamheden uitvoeren buiten broedseizoen broedvogels

In het plangebied broeden diverse vogelsoorten waaronder de in Nederland schaarse ooievaar. Omdat het verstoren van broedende vogels verboden is door de Flora- en faunawet, moeten werkzaamheden als het kappen van bomen, het slopen van panden en het bouwrijp maken van het plangebied buiten het broedseizoen worden uitgevoerd. Het broedseizoen ligt voor de meeste soorten tussen maart en medio juli. In verband met de mogelijke aanwezigheid van laat broedende soorten, wordt aanbevolen om de werkzaamheden op te starten ná juli.

Door de sloop van diverse gebouwen in het gebied verdwijnen mogelijk potentiële broedlocaties voor de jaarrond beschermde gierzwaluw. Nader onderzoek naar het voorkomen van deze soort met een jaarrond beschermde vaste verblijfplaats is noodzakelijk om een betere effectbepaling uit te kunnen voeren en om vast te kunnen stellen of er maatregelen voor de soort moeten worden getroffen.

Er wordt vanuit gegaan dat de ooievaarsnesten gehandhaafd blijven. Werkzaamheden rond bewoonde ooievaarsnesten zullen buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd. Indien nestplaatsen van ooievaars worden verwijderd, dan dienen nieuwe nestplaatsen te worden geplaatst, vóórdat de oude worden verwijderd.

4.2.2 Vleermuizen

In het plangebied komen waarschijnlijk meerdere soorten vleermuizen voor. Een deel daarvan heeft vaste verblijfplaatsen in bebouwing. Voorbeelden daarvan zijn gewone dwergvleermuis en laatvlieger. De sloop van de gebouwen in het projectgebied kan daarom leiden tot het wegnemen van deze vaste verblijfplaatsen.

Het bebouwen van het plangebied kan eveneens leiden tot het aantasten van foerageergebieden en vliegroutes door het wegnemen van groenelementen en het aanbrengen van verlichting. De meeste soorten vleermuizen zijn (zeer) gevoelig voor verlichting. Verlichting heeft een versturende werking op foerageergebieden en op vliegroutes. Een negatief effect als gevolg van extra verlichting kan niet worden uitgesloten.

Om een betere effectenbepaling uit te kunnen voeren en om vast te kunnen stellen of een ontheffing moet worden aangevraagd, is nader onderzoek naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen noodzakelijk. Het onderzoek zal zich voornamelijk moeten richten op het vaststellen van vaste verblijfplaatsen in de te slopen gebouwen.

4.3 Effecten PEHS

Er zijn alleen tijdelijk verstorende effecten te verwachten op fauna binnen het PEHS-gebied ten zuiden van de locatie. De verstoring zal plaats kunnen vinden door geluid. Echter is het projectgebied in de huidige situatie ook al druk bezocht door mensen en verkeer, waardoor de toename in geluidsverstoring tijdens de werkzaamheden beperkt zal zijn. Er zal geen sprake zijn van een toename van verlichting; in de huidige situatie staan er hoge flats op de locatie die al voor een behoorlijke verlichting zorgen.

In het PEHS-gebied zelf vinden geen ingrepen plaats. Het grondgebruik alsmede de waterhuishoudkundige situatie blijven ongewijzigd.

Geconcludeerd wordt dat de voorgenomen werkzaamheden in het projectgebied geen significante effecten hebben op de wezenlijke waarden en kenmerken van de PEHS ten zuiden van het projectgebied.

5. CONCLUSIE EN ADVIES

5.1 Nader onderzoek vleermuizen & gierzwaluwen noodzakelijk

Op basis van deze quickscan Flora- en faunawet wordt geconcludeerd dat er in het plangebied Schiphorst te Meppel meerdere strikt beschermde soorten van de Flora- en faunawet verwacht kunnen worden. Door de aard en de omvang van het voornemen, kunnen negatieve effecten op populaties van strikt beschermde soorten niet worden uitgesloten. Bij een negatief effect op (populaties van) tabel 2- en tabel 3-soorten moet een ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw, Voedselkwaliteit en Natuur (LNV). Er moet dan echter wel met zekerheid zijn vastgesteld dat de soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd daadwerkelijk voorkomen in het plangebied en wat de functie van het plangebied voor deze soorten is. Deze quickscan biedt daartoe nog in ruime mate onvoldoende zekerheid. Er zal daarom nader veldonderzoek moeten worden uitgevoerd naar vleermuizen en vaste verblijfplaatsen van vogels. Op dit moment kan nog geen ontheffing van de Flora- en faunawet worden aangevraagd; er is daarvoor onvoldoende informatie.

Deze quickscan heeft duidelijk gemaakt naar welke soorten/soortgroepen aanvullend onderzoek moet worden uitgevoerd:

- Broedvogels: soorten met jaarrond beschermde vaste verblijfplaatsen (gierzwaluw)
- vleermuizen: onderzoek naar potentieel aanwezige soorten (gewone dwergvleermuis en laatvlieger) Onderzoek naar de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden.

Het verkrijgen van een ontheffing voor het verstoren/verwijderen van vleermuizen is sinds niet mogelijk voor ruimtelijke ontwikkelingen zonder groot algemeen belang. Dit betekent dat wanneer vaste verblijfplaatsen verloren gaan of aangetast/verstoord worden door de geplande werkzaamheden, dit vooraf gecompenseerd dient te worden.

5.2 Rekening houden met beperkte onderzoeksperioden

Voor de nadere onderzoeken moet rekening worden gehouden met beperkte onderzoeksperioden. Nader onderzoek naar flora en fauna is sterk seizoensgebonden. Onderzoek naar vleermuizen kan alleen tijdens het vliegseizoen dat loopt van medio april tot oktober. Buiten deze periode zijn vleermuizen in winterslaap. Voor vogels dient het onderzoek plaats te vinden in het broedseizoen. Voor de aanvraag van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet moet rekening worden gehouden met een proceduretijd van minimaal drie tot vier maanden.

5.3 Effecten PEHS

Het project heeft geen negatief effect op de wezenlijke waarden en kenmerken van de PEHS ten zuiden van het projectgebied.

LITERATUURLIJST

P.J. Grant, K. Mullarney, L. Svensson, D. Zetterström, 2009
ANWB Vogelgids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn. ISBN 978-90-18-02092-7

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay., I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]
De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden. ISBN 90-5011-227-7.

J.P. Bekker, A van Diepenbeek, P. Twisk 2010
Veldgids Europese zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist. ISBN 9789050112604

www.ravon.nl

www.natuurloket.nl

www.waarneming.nl

www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGEN

Bijlage 1: de Flora- en faunawet

Flora- en faunawet

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurreggeving (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde inheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voor zover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen.

De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldaan moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het 'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen', ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van LNV, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Alle vogels in Nederland zijn gelijk beschermd, conform de Vogelrichtlijn. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waarvoor nesten of vaste- rust en verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Voor werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven genoemd geldt een vrijstelling, indien gehandeld wordt volgens een, door de Minister van LNV, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.